

Mimi Korjus

KADULTA UHRIKSI

Sarjamurhaajien uhreja yhdistävät tekijät Yhdysvalloissa
2000-luvulla

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Huhtikuu 2024

TIIVISTELMÄ

Mimi Korjus: KADULTA UHRIKSI - Sarjamurhaajien uhreja yhdistävät tekijät Yhdysvalloissa 2000-luvulla

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma

Huhtikuu 2024

Tutkielmassani tarkastelen kvantitatiivisin menetelmin minkälaiset ihmiset valikoituvat todennäköisimmin 2000-luvulla Yhdysvalloissa toimineiden sarjamurhaajien uhreiksi. Määrittelen sarjamurhaajan aiemman tutkimuksen perusteella, mutta myös suhteessa muihin murhaajatyyppeihin, kuten massamurhaajaan. Käsittelem sarjamurhaajan määrittelyä lisäksi aikaisempaa tutkimusta sarjamurhaajien uhrientalintaprosessista sekä uhreista. Tämän aiheen tutkiminen on hyödyllistä, sillä uudella tuotetulla tutkimuksella voidaan täyttää mahdollisia aukkoja tieteen kentällä sekä auttaa ymmärtämään miksi sarjamurhaajien uhreiksi joudutaan.

Tässä tutkielmassa aineistona toimii Radfordin ja Florida Gulf Coast Universityn laatima Serial Killer Database. Vaikka aineisto sisältää laajasti rikosprofileja sekä tietoja uhreista eri maista ja vuosisadoilta, rajasin sen koskemaan vain Yhdysvalloissa 2000-luvulla toimineita sarjamurhaajia. Tällä rajaustavalla otoskooksi muodostui 163, eli tutkimuksessa tutkitaan 163 yhdysvaltalaisen sarjamurhaajan tyypillisiä uhreja. Tietokanta ei ole julkisesti saatavilla ja sen käyttöön on haettu tietokannan laatijoilta erikseen käyttöluupa.

Aineiston analyysi on toteutettu kvantitatiivisin menetelmin. Keskeisimmät menetelmät ovat tilastollisten tunnuslukujen tarkastelu sekä ristiintaulukointi. Näiden menetelmien avulla otan selvää mikä on Yhdysvalloissa 2000-luvulla toimineiden sarjamurhaajien tyypillisen uhrin sukupuoli, ikäluokka, uhrityyppi, etnisyys sekä etnisyys suhteessa sarjamurhaajan etnisyyteen.

Tuloksista on nähtävillä, että 2000-luvulla Yhdysvalloissa toimineen sarjamurhaajan tyypillinen uhri on valkoihoinen aikuinen mies, joka on valikoitunut uhriksi ollessaan kadulla kulkija, osa yleisöä. Uhrin etnisyys on myös todennäköisimmin sama kuin hänet murhaneella ihmisellä. Tulokset osoittavat, ettei tyypillinen sarjamurhaajan uhri ole täysin samanlainen mitä lähdekirjallisuudesta on havaittavissa. Lähdekirjallisuuden mukaan tyypillisen uhrin sukupuoli olisi miehen sijaan nainen ja hän olisi valikoitunut uhriksi heikon yhteiskunnallisen asemansa vuoksi.

Avainsanat: Sarjamurhaaja, uhri, kadun väki

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

Opinnäytteessäni käytetyt tekoälytyökalut ja niiden käyttötarkoitukset on kuvailtu alla:

Työkalun nimi (ja versio): ChatGPT 3.5

Käyttötarkoitus ja osio, jossa työkalua käytettiin: Tekoälyä on käytetty sekä sovellettu yleiseen kielenhuoltoon opinnäytteessäni.

"Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien tekoälyllä tuotetut osat, ja hyväksyn vastuun mahdollisista julkaisueettisten normien rikkomuksista."

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ilmiön kuvaus	2
2.1	Aiempi tutkimus ja uuden tutkimuksen merkitys	2
2.2	Keskeiset käsitteet	3
2.3	Aikaisempi kirjallisuus sarjamurhaajien uhreista	4
3	Tutkimuskysymys, tutkimusasetelma ja menetelmät	5
3.1	Aineiston kuvaus ja rajaus	6
3.2	Aineiston rajaaminen	6
3.3	Muuttujat	7
3.4	Tietosuoja ja eettisyys	9
3.5	Tutkimusmenetelmä	10
4	Tulokset	11
4.1	Uhrin sukupuoli	11
4.2	Uhrin ikäryhmä	12
4.3	Uhrin tyyppi	12
4.4	Uhrin etnisyys	14
4.5	Uhrin ja sarjamurhaajan etnisyyden vertailu	15
5	Johtopäätökset	17
5.1	Pohdinta	17
5.2	Tutkielman haasteet	19
5.3	Yhteenveto	20
	Lähteet	21
	<i>Kuvio 1. Uhrien sukupuoli</i>	11
	<i>Kuvio 2. Uhrien tyyppi</i>	13
	<i>Kuvio 3. Uhrien etnisyys</i>	14
	<i>Taulukko 1. Uhrityyppien kategoriat ennen typistystä englanniksi ja suomeksi</i>	7
	<i>Taulukko 2. Mies- ja naisuhrien määrä</i>	12
	<i>Taulukko 3. Ensisijainen uhrien ikäryhmä</i>	12
	<i>Taulukko 4. Kaikkien uhrien etnisyys</i>	15
	<i>Taulukko 5. Tyypillisen uhrin ja sarjamurhaajan etnisyyden vertailu ristiintaulukoinnilla</i>	15
	<i>Taulukko 6. Khiin neliö -testi</i>	16
	<i>Taulukko 7. Khiin neliö -testi yhdistetyillä luokilla</i>	16
	<i>Taulukko 8. Uudelleenluokiteltu tyypillisen uhrin ja sarjamurhaajan etnisyyden vertailu ristiintaulukoinnilla.</i>	17

1 Johdanto

Sarjamurhaajat ovat olleet suosittuna aiheena niin tutkimuksissa, kirjallisuudessa kuin elokuvissa jo pitkään. Näiden synkkien hahmojen tarinat ovat kiehtoneet ihmisiä ympäri maailmaa, kietoutuen osaksi populaarikulttuuria ja herättäen monenlaisia tunteita aina kauhusta ja kummastuksesta kiinnostukseen ja pohdintaan ihmismielen pimeistä syövereistä. Sarjamurhaajat ovat nousseet elokuvien, televisiosarjojen, kirjojen ja podcastien keskiöön, luoden kiehtovia kuvauksia sekä kauhua herättäviä hahmoja, joiden tarinat jäävät kummittelemaan yleisön mieliin. (Schmid 2005.) Kun mietimme tyypillistä sarjamurhaajaa, mieleen tulee kuva noin kolmekymmentävuotiaasta valkoihoisesta miehestä, joka vaanii nuoria tuntemattomia naisia. Tätä samaa kuvaa tyypillisestä sarjamurhaajasta kuvataan myös populaarikulttuurin toimesta. (Bonn, 2014.) Kuitenkaan sarjamurhaajien uhrin eivät ole herättäneet yhtä suurta suosiota populaarikulttuurissa tai tieteen kentillä. Käsittelemällä uhreja ja uhrien typologiaa, pyrin kääntämään valokeilan pois sarjamurhaajista ja asettamaan sen heidän uhriensa ympärille.

Tämän tutkielman keskeisenä tavoitteena on selvittää kvantitatiivisin keinoin minkälaiset henkilöt päätyvät sarjamurhaajien uhriksi ja mitkä yhteiskunnalliset tekijät voivat selittää tätä 2000-luvun Yhdysvalloissa? Tavoitteenani on selvittää yleisimmät uhrien ominaisuudet - sukupuoli, ikä, uhrin tyyppi, uhrin etnisyys sekä etnisyys suhteessa sarjamurhaajan etnisyyteen, jotta uhrien valitsemisprosessin taustalla vaikuttavat yhteiskunnalliset ilmiöt ovat paremmin ymmärrettävissä.

Aineistona käytän Serial Killer Databasea, joka koostuu tilastollisesta tiedosta useita henkirioksia tehneistä henkilöistä ympäri maailmaa ja vuosikymmeniä. Aineiston on kerännyt Radford ja Florida Gulf Coast University.

Ensimmäisenä tutkielmassa tarkastellaan aikaisempaa tutkimusta ja keskeisiä käsitteitä liittyen sarjamurhaajiin ja heidän uhreihinsa. Tämän jälkeen esittelen tutkimusasetelman ja menetelmät, joita käytän vastatakseni asettamaani tutkimuskysymykseen. Tämä sisältää muun muassa katsauksen aikaisempaan kirjallisuuteen, käytettyjen tilastollisten menetelmien selostuksen ja tutkimuksen kontekstin kuvaamisen. Seuraavaksi esittelen tulokset ja niiden analy-

sin hypoteesien tarkastelemisen kautta. Lopuksi päätän tutkielman yhteenvedolla ja johtopäätöksillä, joissa tiivistän havaintoni ja pohdin niiden merkitystä sekä mahdollisia jatkotutkimuksen suuntia.

Tämä tutkielma pyrkii siis syventämään ymmärrystä sarjamurhaajien uhrien taustoista, tarjoten samalla pohjan tehokkaammille ehkäisy- ja interventiostrategioille, jotka voivat auttaa vähentämään sarjamurhien määrää ja samalla parantamaan yhteiskunnan turvallisuutta ja hyvinvointia.

2 Ilmiön kuvaus

Tässä luvussa käsitellään miten sarjamurhaajia ja heidän uhrejaan on käsitelty aikaisemmissa tutkimuksissa sekä mitä uudella tutkimuksella voidaan saada aikaan. Luvussa määritellään myös tutkimuksen kannalta keskeisimmät käsitteet.

2.1 Aiempi tutkimus ja uuden tutkimuksen merkitys

Vaikka sarjamurhaajia on tutkittu laajasti yhteiskuntatieteissä ja psykologiassa, keskittyen enemmän itse murhaajiin, kuten heidän lapsuudenkokemuksiinsa ja murhien motiiveihin, uhrien näkökulma on jäänyt vähemmälle huomiolle (ks. Stone 2001, Wiest 2011). Aiheesta ei löydy juurikaan vastaavaa tutkimusta, vaan ainoastaan lyhyitä mainintoja uhrien tyyppimäisyydestä muutamissa lauseissa tai kappaleissa, joita käytän tässä tutkielmassa lähteinäni (Forsyth 2015, Haggerty & Ellerbrok 2011, Lewin & Fox 2008, Miller 2014, Pakhmou 2004)f. Näissä maininnoissa ei kuitenkaan ole selitetty tarkemmin, mihin viitekehykseen nämä tyyppitykset perustuvat, kuten mistä ajanjaksosta tai maantieteellisestä alueesta ne ovat peräisin.

Holmesin ja DeBurgerin (1998) typologia edustaa yhtä tunnetuimmista lähestymistavoista sarjamurhaajien luokitteluun. Tämä typologia jakaa sarjamurhaajat neljään päätyyppiin: visionääriin (visionary), tehtäväkeskeiseen (mission), hedonistiseen (hedonistic) sekä voimaan ja kontrolliin perustuvaan (power/control) sarjamurhaajaan. Visionäärityyppi on yleensä psyykoottinen yksilö, joka kokee kuulevansa ääniä tai näkevänsä näkyjä, jotka ohjaavat häntä murhaamaan. Tehtäväkeskeinen sarjamurhaaja puolestaan surmaa ihmisiä, jotka hän itse määrittelee pahuuden edustajiksi, näin kuvitellen suorittavansa yhteiskunnalle palveluksen.

Hedonistinen sarjamurhaaja puolestaan tappaa nautinnon vuoksi. Tämä tyyppi voidaan edelleen jakaa kolmeen alatyyppeihin: himotappajaan, joka kokee nautintoa harrastaessaan seksiä uhrinsa kanssa, usein tämän kuoleman jälkeen; jännitystappajaan, joka nauttii elossa olevan uhrinsa kiduttamisesta ja seksuaalisesta väkivallasta; sekä mukavuustappajaan, joka saa miehilyä esimerkiksi varastetusta rahasta tai muusta omaisuudesta, jonka hän on uhriltaan hankkinut. Voimaan ja kontrolliin perustuvalla sarjamurhaajalla on motiivinaan täysivaltainen hallinta ja omistusta uhristaan. (Holmes & DeBurger 1998, 31–33; Holmes & Holmes 2012, 44–46.)

Uusi tutkimus ja sen tuottama tieto voi edistää kriminologista ymmärrystä ja teorioita erityisesti uhrien osalta. Tutkimalla tyyppillisiä uhreja ja niiden taustalla vaikuttavia yhteiskunnallisia syitä voidaan lisätä tietoa siitä, miksi tietyt ihmiset joutuvat sarjamurhaajien uhreiksi, ja tämän pohjalta kehittää ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Uudesta näkökulmasta tuotettu tutkimus voinee myös auttaa jatkojalostettuna rikostutkijoita ja oikeusjärjestelmää ymmärtämään paremmin, kuinka erilaiset uhrin valitaan ja mitkä tekijät tämän kautta voivat auttaa tunnistamaan sarjamurhaajan ja selvittämään rikoksen.

2.2 Keskeiset käsitteet

Tutkimuksen keskeisin käsite on sarjamurhaaja, jonka määrittelyminen ei ole yksiselitteistä (Adjorlolo & Chan 2014). Millerin (2014) mukaan sarjamurhaajalla (serial killer) tarkoitetaan henkilöä, joka tappaa yksin tai rikoskumppanin kanssa vähintään kolme henkilöä tietyn aikajakson aikana. Tyyppillisesti uhrien välillä on jäähdyttelyjakso (cooling off period), joka voi kestää päivistä vuosiin. Lisäksi Forsyth korostaa suunnitelmallisuuden ja uhrien valinnan merkitystä sarjamurhaajan määritelmässä (Forsyth 2015, 867).

Sarjamurhaaja voidaan nähdä murhaajan alakäsitteenä. Yleisin tapa erottaa sarjamurhaaja murhaajasta on asettaa minimiraja uhrien määrälle. Tätä kriteeriä määritelmässään käyttää esimerkiksi Yhdysvaltain liittovaltion poliisi FBI (ks. Miller 2014, 4). Siksi päätin määritellä sarjamurhaajan henkilöksi, jolla on vähintään kolme uhria. Kuitenkin on huomioitava, että tämä määritelmä jättää avoimeksi sen, ovatko kyseessä epäillyt tapot, tekijän myöntämät tapot vai tapot, joista oikeus on antanut tuomion. Vaikka käyttämässäni aineistossa luokitellaan sarja-

murhaajiksi myös niitä, jotka ovat tehneet kaksi murhaa, päätin poistaa nämä tapaukset määritelmäni takia. Sarjamurhaajat voidaan jakaa kahteen ryhmään niiden maantieteellisen liikkuvuuden perusteella. Maantieteellisesti vakaa tappaja (geographically stable killer) tappaa uhrejaan yleensä omalla asuinalueellaan, kun taas maantieteellisesti vaihteleva sarjamurhaaja (geographically transient serial killer) vaihtaa toiminta-alueitaan jatkuvasti. (Holmes & DeBurger 1998, 9–10.) Tässä tutkimuksessa en kuitenkaan erottele sarjamurhaajia maantieteellisen liikkuvuuden perusteella, vaan tarkastelen molempiin luokkiin kuuluvia yhdysvaltalaisia sarjamurhaajia.

Keskeisistä käsitteistä on myös tärkeä tehdä rajanveto sarjamurhan, massamurhan (mass murder) ja pyrähdystappojen (spree killing) välille. Massamurhalla tarkoitetaan useiden ihmisten tappamista samassa paikassa samaan aikaan, joihin lukeutuvat esimerkiksi kouluammunnat (Forsyth 2015, 871). Pyrähdystapoilla tarkoitetaan usean ihmisen tappamista lyhyen ajan sisällä, joka voi vaihdella tunteista viikkoihin (Wiest 2011, 31). On huomattava, että käsitteet ovat toisinaan päällekkäisiä. Sarjamurhaajan erottaa massamurhaajasta henkirikosten nopeus – sarjamurhaaja tappaa hitaasti ja lähietäisyydeltä, kun taas massamurhaajan tavoitteena on tappaa mahdollisimman monta uhria nopeasti (Miller 2014, 4). Jokaista murhaajakategorian alatyyppejä yhdistää useamman henkilön tappaminen, mutta henkirikosten välisen ajanjakson pituus ja paikka vaihtelee.

Yksi keskeisistä käsitteistä on myös uhri, jolla tarkoitetaan vahingoittunutta, kärsimyksen kohdetta tai henkensä menettänyttä (Kotimaisten kielten keskus 2024). Tässä tutkielmassa käsitteellistän uhriksi henkilön, joka on menettänyt henkensä sarjamurhaajalle.

2.3 Aikaisempi kirjallisuus sarjamurhaajien uhreista

Aikaisemmassa tutkimuksessa todetaan, että tyypillinen sarjamurhaaja on usein valkoihoinen, ja hänen uhreikseen valikoituu pääosin valkoisia naisia, jotka työskentelevät tällä hetkellä prostituoituina. Sarjamurhaajan uhrin ovat todennäköisimmin nuoria aikuisia ja heidän etnisyytensä on sama kuin murhaajallansa. (Forsyth 2015; Miller 2014; Pakhmou 2004.)

Tyypillisesti uhriksi valikoituu ihminen, jota ”kukaan ei jäisi kaipaamaan yhteiskunnassa” ja täten heidän kuolemansa ei aiheuttaisi nopeita etsintöjä tai oikeudellisia seurauksia (Haggerty

& Ellerbrok 2011, 7 & Forsyth 2015, 866). Kun sarjamurhaajat pitävät uhrejaan alempiarvoisina yhteiskunnan osina, he uskottelevat itselleen tekevänsä positiivisen teon (Lewin & Fox 2008, 8). Tämä vastaa myös Holmesin ja DeBurgerin (1998) sarjamurhaajien typologian ”tehäväkeskeinen”-tyyppiä, jonka mukaan sarjamurhaajan missio on eliminoida tietty ihmisryhmä, joka on ”kelvoton” elämään muiden ihmisten joukossa. Kaikissa yhteiskunnissa on tapoja, joilla tietyt ihmisryhmät leimataan tai asetetaan syrjään ja pidetään vähemmän tärkeinä tai arvokkaina kuin muut (Haggerty & Ellerbrok 2011, 6). Näitä ihmisiä voidaan kutsua heikossa yhteiskunnallisessa asemassa oleviksi. Esimerkiksi prostituoidut nähdään usein tällaisina ihmisinä.

Aiempien tutkimusten valossa on tunnistettu tiettyjä piirteitä sarjamurhaajien uhreista, kuten edellä mainitut sukupuoli, etnisyys. Kuitenkin on tärkeää jatkaa tutkimusta uhrien tyyppimäisyydestä, sillä uudet tutkimukset voivat tuoda esiin muuttuvia trendejä ja ilmiöitä uhrien valinnassa sekä paljastaa mahdollisia syvempiä syitä sarjamurhaajien valintoihin.

3 Tutkimuskysymys, tutkimusasetelma ja menetelmät

Tutkimuskysymykseni on ”Minkälaiset henkilöt päätyvät sarjamurhaajien uhriksi ja mitkä yhteiskunnalliset tekijät voivat selittää tätä 2000-luvun Yhdysvalloissa?” Tavoitteenani on selvittää yleisimmät uhrien ominaisuudet; sukupuoli, ikä, ihmisryhmä suhteessa tekijään ja etnisyys, jotta voidaan ymmärtää paremmin mahdollisia yhteiskunnallisia ilmiöitä, jotka vaikuttavat uhrien valintaan.

Hypoteesit, joiden avulla pyrin ratkaisemaan tutkimusongelmaani ovat:

H1 Uhrin sukupuoli on todennäköisimmin nainen (Forsyth 2015, 867).

H2 Uhri on todennäköisimmin aikuinen (Miller 2014, 4).

H3 Uhri on todennäköisimmin heikossa yhteiskunnallisessa asemassa oleva (Haggerty & Ellerbrok 2011, 7). Tässä tutkimuksessa heikko yhteiskunnallinen asema käsitteellistyy kadun väeksi.

H4 Uhrin on etnisyydeltään todennäköisimmin valkoihoinen (Forsyth 2015, 867).

H5 Uhrin ja sarjamurhaajan etnisyys on todennäköisimmin sama (Pakhmou 2004, 220).

Näiden hypoteesien avulla pyrin selvittämään sarjamurhaajien uhrien profiilia ja ymmärtämään syvällisemmin niitä sosiodemografisia tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, ketkä joutuvat tällaisten sarjamurhaajien uhreiksi.

3.1 Aineiston kuvaus ja rajaus

Käytän tutkimusaineistonani Radfordin ja Florida Gulf Coast Universityn *Serial Killer Database* (2019), joka sisältää laajasti rikollisprofiileja ympäri maailmaa ja eri vuosisadoilta. Tietokannasta löytyy tarkkaa tietoa sarjamurhaajista, massamurhaajista, pyrhdytappajista sekä näiden yhdistelmistä. Jokaiselle tietokohteelle muuttujia on yli 185, kuten taustatiedot, uhrin kohtelu ja tiedot tehdyistä rikoksista. Aineisto ei ole julkisesti saatavilla, vaan siihen täytyy hakea Florida Gulf Coast Universityltä käyttöoikeudet. Aineisto lähetettiin minulle sähköpostin välityksellä Microsoft Excel –tiedostona kandidaatintutkielmaani varten.

3.2 Aineiston rajaaminen

Alkuperäisen otoskoon ollessa 5753, rajasin aineiston käsittämään vain 2000-luvulla Yhdysvalloissa toimineita sarjamurhaajia. Sarjamurhaajan määritelmänä käytin Laurence Millerin (2014) antamaa määritelmää, jossa sarjamurhaajaksi luokitellaan henkilö, joka tappaa yksin tai yhdessä rikoskumppaninsa kanssa vähintään kolme henkilöä tietyn aikajakson aikana.

Yleisen selkeyden vuoksi valitsin määritelmään tapot, joista on annettu tuomio, sillä ne ovat oikeuden silmissä tapahtuneita tekoja, vaikka todellisuudessa näin ei välttämättä olisikaan. Lisäksi tarkastelin rikollisten motiiveja ja tappajatyyppejä aineiston sarakkeista ”type of killer” ja ”motive”, joiden avulla pystyin rajamaan pois järjestäytyneeseen rikollisuuteen osallistuneet sekä palkkamurhaajat. Jos esimerkiksi tappajan tyyppin kohdalla luki ”serial – organizational” tai motiivin kohdalla rikollisuus, pystyin päättelemään tappajan kuuluvan johonkin muuhun kuin sarjamurhaajan kategoriaan. Tämän rajauksen myötä otoskoko supistui 163:een.

On kuitenkin tärkeää huomioida, että aineiston rajaus voi aiheuttaa haasteita eri tutkimuksia vertaillessa, sillä aineiston sarjamurhaajan määritelmä eroaa FBI:n määritelmästä, johon sisältyvät myös esimerkiksi palkkamurhaajat.

3.3 Muuttajat

Tutkielmassani tarkastelen useita muuttujia, joita ovat sukupuoli, ikä, uhrin tyyppi, uhrin etnisyys sekä sarjamurhaajan etnisyys. Aineistossa uhrin jaotellaan iän, ikäluokan, uhrityypin, etnisyyden mukaan. Jotta uhrin asemaa pystyy helpommin tutkimaan, tyypistin kategoriat vastaamaan vain otsikoitaan.

Taulukko 1. Uhrityyppien kategoriat ennen tyypistystä englanniksi ja suomeksi

1.0 Street People	1.0 Kadun väki
1.1 Prostitute	1.1 Prostitoidut
1.10 Female	1.10 Naiset
1.11 Male	1.11 Miehet
1.2 Homeless	1.2 Kodittomat
1.3 Junkies	1.3 Narkomaanit
3.0 Johns/Sexual encounters	3.0 Seksuaaliset kohtaamiset ja prostituoitujen asiakkaat
3.1 Johns	3.1 Prostituoitujen asiakkaat (miehet)
3.2 Sexual encounters	3.2 Seksuaaliset kohtaamiset
3.21 Straight	3.21 Hetero
3.22 LGBT	3.22 HLTBQ
4.0 Patients	4.0 Potilaat
4.1 Hospital patients	4.1 Sairaaloitten potilaat
4.4 Nursing homes	4.4 Vanhainkodit
5.0 Family	5.0 Perhe
5.1 Spouse	5.1 Puoliso
5.2 Child	5.2 Lapsi
5.9 Friends	5.9 Ystävät
6.0 Employees	6.0 Työntekijät
6.1. Employees	6.1. Työntekijät
7.0 Home invasion	7.0 Kotiin tunkeutuminen
7.1 Men & Women	7.1 Miehet ja naiset
7.2 Women	7.2 Naiset
7.3 Elderly	7.3 Vanhukset
7.31 Men & Women	7.31 Miehet ja naiset
8.0 Street	8.0 Kadulla kulkijat
8.1 Neighbors	8.1 Naapurit
8.3 General public	8.3 Yleinen yleisö

8.31 Women	8.31 Naiset
8.32 Men	8.32 Miehet
8.33 Adults - men & women	8.33 Aikuiset - miehet ja naiset
8.34 Children - girls	8.34 Lapset - tytöt
8.5 Acquaintances	8.5 Tuttavat
8.7. Hikers	8.7. Patikoijat
10.0 Criminals	10.0 Rikolliset
10.11 Drug customers	10.11 Huumeasiakkaat
11.0 Multiple victim types	11.0 Useat uhrityyppit

Huonossa yhteiskunnallisessa asemassa olevien luokkaan kuuluu aineiston luokka “street people”, jonka olen suomentanut *kadun väeksi*. Tämä luokka sisältää prostituoituit, kodittomat ja narkomaanit, mutta ei järjestäytyneitä rikollisuutta. *Seksuaaliset kohtaamiset ja prostituoitujen asiakkaat* pitävät sisällään miehet, jotka ovat prostituoitujen asiakkaita sekä hetero ja HLTBQ-kohtaamiset. Luokka *potilaat* pitää sisällään sairaaloiden sekä vanhainkotien potilaat. Luokka *perhe ja ystävät* pitää sisällään puoliset, lapset ja ystävät. *Työntekijät*-luokka pitää sisällään näiden muuttujien kohdalla vain työntekijät, mutta ennen aineiston rajausta siihen kuului esimerkiksi myös asiakkaat. *Kotiin tunkeutuminen* pitää sisällään miehet ja naiset kenen kotiin on tunkeuduttu, pelkästään naiset tai miehet, joiden kotiin on tunkeuduttu, vanhuksat – niin miehet kuin naiset, keiden kotiin on tunkeuduttu, sekä tuttavat, joiden kotiin on tunkeuduttu. *Kadulla kulkijat* -luokka pitää sisällään naapurit, yleisen yleisön sisältäen yleisesti miehet ja naiset, aikuiset miehet ja naiset, tyttölapset, tuttavat sekä patikoijat. *Rikolliset* luokkaan kuuluu huumeasiakkaat. Luokkaa *useat uhrityyppit* ei ole yhdistelty ollenkaan.

Uhrin sukupuoli on ilmoitettu aineistossa kahdella eri tavalla. Sukupuolen ollessa ei numeerinen muuttuja, on se muutettu aineistossa luokitteluasteikolle. Aineistossa 1 vastaa *miestä*, 2 *naista* ja 3 *molempia* sukupuolia. Tällä tarkoitetaan sitä, mitä sukupuolta sarjamurhaaja on murhannut eniten. Aineistossa on myös ilmoitettu sukupuoli diskreettinä muuttujana, jossa edellisen muuttujan 1 ja 2 on kerrottu lukumäärinä, välimatka-asteikkona. Muuttujat ovat esitetty erikseen, eli aineistosta löytyy otsikot *miehiä* (#male) ja *naisia* (#female), joilla viitataan yksittäisen sarjamurhaajan kunkin sukupuolen uhrien määrään.

Uhrin ikä on ilmoitettu järjestysasteikolla, joissa muuttujan arvot on nimetty ikäluokan mukaan. Muuttujan arvoja ovat *lapset* (children), *teinit* (teens), *aikuiset* (adults), *vanhukset* (elderly) ja *useita* (various). Toisin kuin muissa muuttujissa, tämän muuttujan arvoja ei ole muutettu numeerisiksi.

Uhrin etnisyys on ilmoitettu kahdella samalla tavalla kuin uhrin sukupuoli. Luokitteluasteikossa tyypillisen uhrin etnisyys saa arvot 1 *valkoinen*, 2 *tummaihoisen*, 3 *latinalaisamerikkalainen*, 4 *aasialainen*, 5 *amerikan alkuperäisasukas* ja 7 *useita etnisyyksiä*. Aineistosta muuttujalle löytyy myös arvot 6 *aboriginaali* ja 8 *Havaijin alkuperäiskansat ja Tyynenmeren saaristolaiset* (NHPI), joita ei aineiston rajauksen vuoksi ollut tutkimuksessa. Uhrin etnisyyden arvoista 1–5 on ilmoitettu myös diskreettenä muuttujina, joilla viitataan yksittäisen sarjamurhaajan kunkin etnisyyden uhrien määrään. Muuttujia tällöin ovat *valkoisia* (#white), *tummaihoisia* (#black), *latinalaisamerikkalaisia* (#hisp), *aasialaisia* (#asian) ja *amerikan alkuperäisasukkaita* (#natam). Sarjamurhaajan etnisyys on esitetty aineistossa luokitteluasteikolla, jossa muuttuja saa arvot 1 *valkoinen*, 2 *tummaihoisen*, 3 *latinalaisamerikkalainen*, 4 *aasialainen*, 5 *amerikan alkuperäisasukas*. Aineiston rajauksen vuoksi muuttujan arvot 6 *aboriginaali* ja 8 *Havaijin alkuperäiskansat ja Tyynenmeren saaristolaiset* (NHPI) jäivät pois.

3.4 Tietosuoja ja eettisyys

Florida Gulf Coast Univeristyn kasaama tietokanta ei ole julkisesti nähtävillä ja olen joutunut hakemaan siihen erikseen käyttöoikeuden. Tämä johtunee siitä, että se sisältää todella laajasti tietoa rikoksen tekijöistä vankitunnuksesta lapsuuden mielenterveysongelmiin, mutta myös todella yksityiskohtaista tietoa uhreista, esimerkiksi heidän osoitteitaan. Onkin siis otettava huomioon, että tiedon esittelyssä ei ole henkilötietoja esillä vaan anonymisoin kaiken, mikä on mahdollista. Tietokanta tarjoaa myös jokaiselle sarjamurhaajalle jo koodisarjan, eli jos tarvitsee viitata tiettyyn henkilöön, voin käyttää valmista koodia. Uhreista kirjoitettaessa on myös huomioitava, että heistä puhutaan sensitiiviseen sävyyn, eikä kuvata syyllistävään sävyyn tai itse rikollisina (ks. Holmes 2022).

Säilytän tiedostoa ja siitä tehtyjä muunnoksia tietokoneessani, joka on suojattu sormenjälkitunnistuksella sekä salasanalla. Tiedosto löytyy myös @tuni.fi -sähköpostistani, jossa minulla

on käytössä kaksivaiheinen tunnistus. Kun tutkielmani tulee valmiiksi, hävitän tiedostot tietokoneelta sekä Florida Gulf Coast Universityltä saaneen sähköpostin, josta tiedosto olisi ladattavissa uudelleen. Tämä tiedostojen hävittämisprosessi pitää sisällään myös tietokoneeni sekä sähköpostini roskakorin tyhjentämisen.

3.5 Tutkimusmenetelmä

Tutkielmani on toteutettu kvantitatiivisin menetelmin, koska tutkimusaineistoni koostuu pääosin tilastotiedoista. Tutkielmani metodologinen lähestymistapa on empiirinen, sillä tilastollinen tutkimus luonteeltaan pyrkii löytämään säännönmukaisuuksia ja lainalaisuuksia ilmiöiden välillä. Tässä tutkielmassa keskeinen säännönmukaisuus, jonka analysoin, on sarjamurhaajien uhrien tyypillisuus. Tilastollisen tutkimuksen päämääränä on tulkita tietokoneohjelmiston, tässä tapauksessa IBM SPSS Statistics 28.0 -ohjelmiston tuottamia tuloksia. Tutkimusprosessi sisältää aineiston analysointia ja tarkastelua sekä näiden perusteella tehtyjen päätelmien muodostamista. (Valli 2015, 10).

Tarkastelen hypoteeseja 1–4 tilastollisten tunnuslukujen kuten frekvenssien ja prosenttiosuuksien avulla. Näitä tunnuslukuja hyödynnetään hypoteesien tarkasteluun ja tulosten tulkintaan. Frekvenssit ja prosenttiosuudet tarjoavat numeerisen kuvauksen sarjamurhaajien uhrien muuttujien esiintymisestä eri ryhmissä ja kategorioissa. Tulosten havainnollistamiseksi käytän taulukoita ja kuvaajia. Taulukot tarjoavat tiivistetyn esityksen tuloksista eri ryhmien välillä, kun taas kuvaajat auttavat visualisoimaan mahdollisia eroja tai yhtäläisyyksiä.

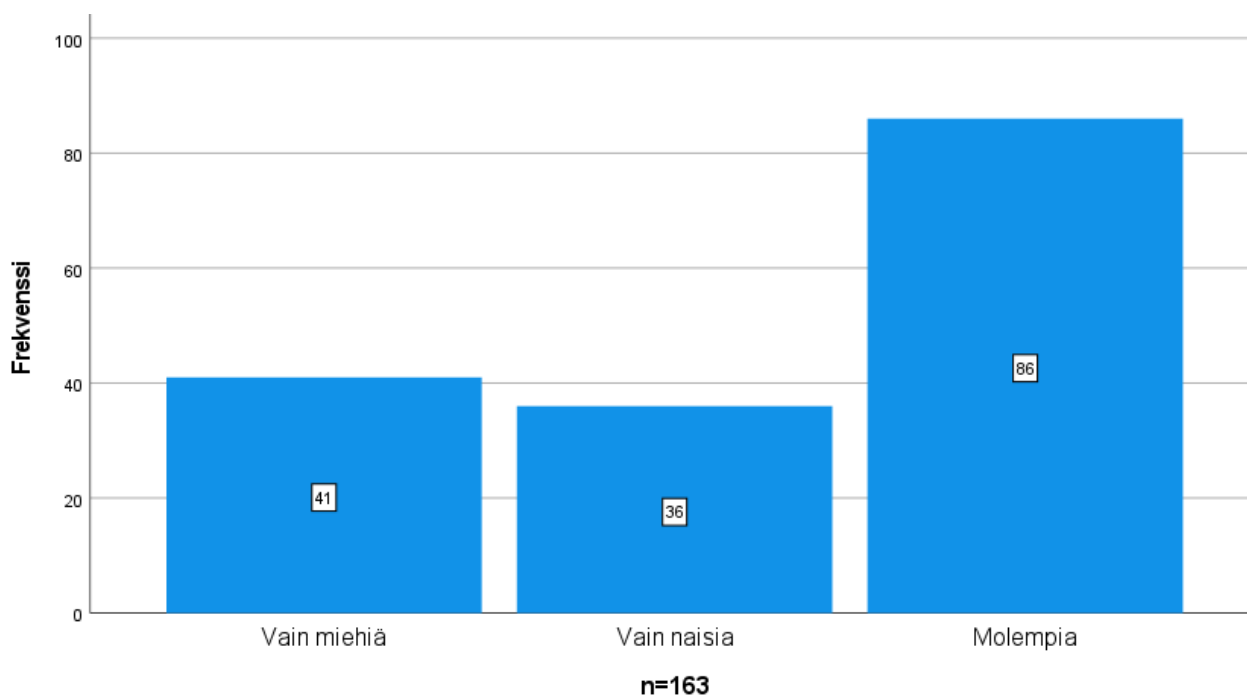
Testaan hypoteesia 5 ristiintaulukoinnilla. Hypoteesien testaamisella otetaan selvää pitävätkö teorian ja aiemman tutkimuksen perusteella tehdyt ennakko-oletukset paikkansa. (Heikkilä 2017, 180). Ristiintaulukoinnissa tutkitaan muuttujien välistä yhteyttä, ja tässä yhteydessä muodostetaan kaksi hypoteesia. Nollahypoteesissa väitetään, ettei muuttujien välillä ole riippuvuutta, kun taas vaihtoehtoinen hypoteesi, eli vastahypoteesi, väittää niiden välillä olevan riippuvuutta. Nollahypoteesin hylkäämiseksi muuttujien välisen riippuvuuden on oltava niin merkittävä, että sitä ei voida selittää sattuman aiheuttamaksi. Ennen testaamista on päätettävä merkitsevyytensä eli riskitaso, joka on yleensä 5 %. Riskitaso ilmoittaa kuinka suuri riski ollaan valmiita ottamaan siitä, että havaittu riippuvuus johtuu pelkästä sattumasta. (Em.

2017, 182–184). Käytän tässä tutkielmassa yleistä merkitsevyytensä. Ristiintaulukoinnin muuttujien välistä riippuvuutta tutkitaan khiin neliö -testin avulla, jolla kerrotaan, onko muuttujien välinen riippuvuus tilastollisesti merkitsevä (Heikkilä 2017, 200).

4 Tulokset

4.1 Uhrin sukupuoli

Ensimmäisenä tarkastelen oletusta hypoteesia 1 (H1) "Uhrin sukupuoli on todennäköisimmin nainen".

Kuvio 1. Uhrien sukupuoli

Otoskoon ollessa 163, kuvio esittää jokaisen pelkästään 2000-luvulla vain Yhdysvalloissa toimineen sarjamurhaajan uhrien sukupuolijakauman. Kuvioista on nähtävillä, että pelkästään miehiä valikoitui 41 sarjamurhaajan uhriksi, kun taas pelkästään naisia valikoitui 36 sarjamurhaajan uhriksi. Suurin osa sarjamurhaajista (86) valitsi kuitenkin sekä miehiä ja naisia uhreikseen. Tämä kuitenkin jättää huomiotta sarjamurhaajien uhrien määrän eron, sillä ne vaihtelivat kolmesta yhteentoista. Tällöin sarjamurhaajien uhrien määrän välinen vaihtelu molempia

–kategoriassa voi olla suurtakin.

Taulukko 2. Mies- ja naisuhrien määrä

	Lasketut arvot	Puuttuvat arvot	Keskiarvo	Keskihajonta	Summa
Miehiä	163	0	2,31	1,877	376
Naisia	163	0	1,93	1,941	315

Kun otetaan huomioon jokainen uhri yksittäisenä tarkasteltavana, huomataan miesuhreja olevan keskimääräisesti sekä määrällisesti naisuhreja enemmän. Tämän perusteella voidaan todeta ensimmäinen hypoteesi paikkansa pitämättömäksi.

4.2 Uhrin ikäryhmä

Seuraavaksi tarkastelen hypoteesia 2 (H2) "Uhri on todennäköisimmin aikuinen."

Taulukko 3. Ensisijainen uhrien ikäryhmä

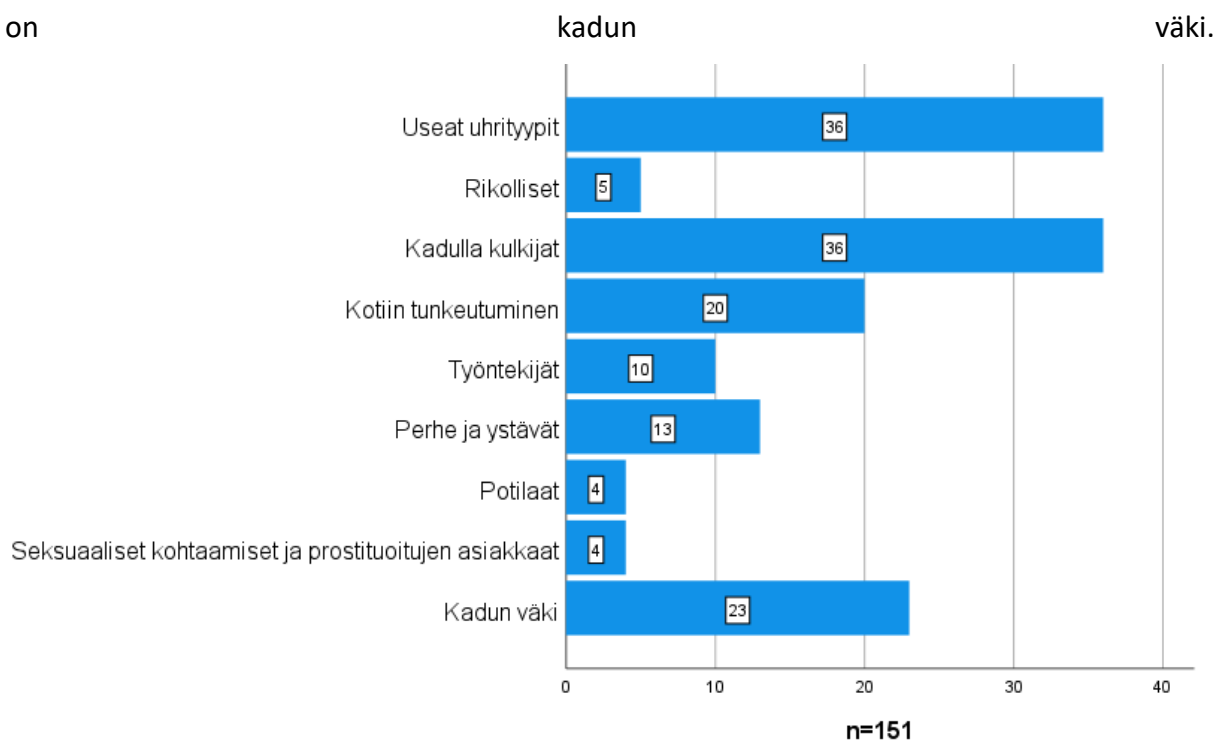
	Frekvenssi	Suhteellinen frekvenssi	Suhteellinen frekvenssi (valid)
Lapsia	2	1,2	1,2
Teinejä	2	1,2	1,2
Aikuisia	140	85,9	86,4
Vanhuksia	5	3,1	3,1
Useita	13	8,0	8,0
Yhteensä	162	99,4	100,0
Puuttuu	1	,6	
Yhteensä	163	100,0	

Taulukosta on nähtävissä, että aikuisia on uhreina 85,9 %, mikä on huomattavasti eniten mihinkään muuhun luokkaan verrattuna. Seuraavaksi suurin luokka on 'useita', mikä on kuitenkin vain 8 %, eli 77,9 %-yksikköä vähemmän.

4.3 Uhrin tyyppi

Seuraavana tarkastelen hypoteesia 3 (H3) "Uhri on todennäköisimmin heikossa yhteiskunnallisessa asemassa oleva". Tämän aineiston kohdalla heikon yhteiskunnallisen aseman kategoria

on

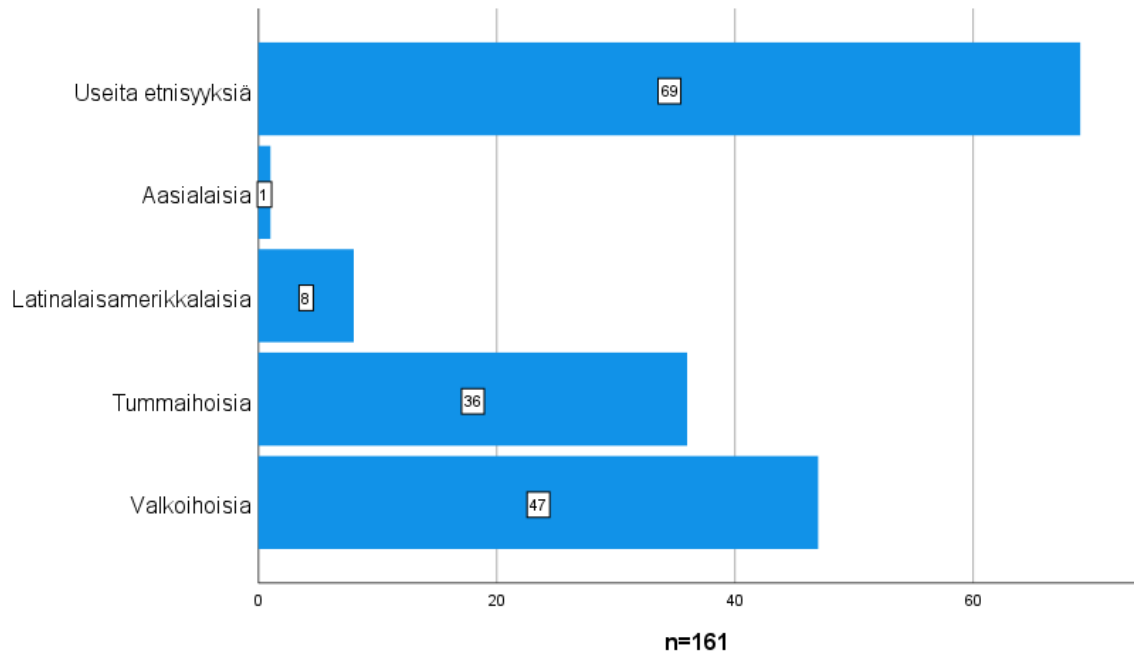

Kuvio 2. Uhrien tyyppi

Suurin luokka on useat uhrityypit, mikä voinee johtua siitä, että aineiston useaan uhrityypin kategoriaan on voinut päätyä erinäisin, ei määritellyin perustein vailla logiikkaa. Aineisto ei tarjoa tietoa millä perusteella menee usean uhrityypin kategoriaan – riittääkö yksi tavasta poikkeava uhri, vai onko uhrin tyyppi laskettu esimerkiksi keskimäärien perusteella. Yhtä suuri luokka on kadulla kulkijat (sisältää naapurit, yleisö, tuttavat ja retkeilijät). Vasta kolmantena on hypoteesini esittämä kadun väki, eli heikossa yhteiskunnallisessa asemassa olevat.

4.4 Uhrin etnisyys

Neljäntenä tarkastelen hypoteesia H4 "Uhrin on etnisyydeltään todennäköisimmin valkoihoi- nen."

Kuvio 3. Uhrien etnisyys

Kahden sarjamurhaajan uhrien etnisyydestä ei ole tietoa saataville, joten otoksen koko on 161. Kuvio esittää jokaisen pelkästään 2000-luvulla vain Yhdysvalloissa toimineen sarjamurhaajan uhrien etnisyyden jakauman. Kuviosta on nähtävillä, että pelkästään tummaihoisia valikoitui 36 sarjamurhaajan uhriksi, kun taas pelkästään valkoihoisia valikoitui 47 sarjamurhaajan uhriksi. Suurin joukko sarjamurhaajista (69) valitsi kuitenkin useamman etnisen ryhmän edustajia uhreikseen. Kuitenkin on huomioitava, että tämä ei ota huomioon sarjamurhaajien uhrien määrän vaihtelua, joka liikkuu kolmesta yhteentoista, eikä myöskään sitä, että "useiden

etnisyyksien" -kategoriassa voivat olla tilanteita, joissa on esimerkiksi yksi tummaihoisen ja kymmenen valkoihoista tai päinvastoin, kymmenen tummaihoista ja yksi valkoihoisen.

Taulukko 4. Kaikkien uhrien etnisyys

	N	Minimi	Maksimi	Summa	Keskiarvo	Keskihajonta
Valkoihoisia	157	0	10	306	1,95	1,996
Tummaihoisia	155	0	11	248	1,60	1,885
Latinalaisamerikkalaisia	157	0	7	90	,57	1,161
Aasialaisia	155	0	3	24	,15	,511
Amerikan alkuperäisasukkaita	149	0	3	3	,02	,246
Valid N (listwise)	147					

Kun otetaan huomioon jokainen uhri yksittäisenä tarkasteltavana, huomataan valkoihoisia uhreja olevan keskimääräisesti sekä määrällisesti muita uhreja enemmän.

4.5 Uhrin ja sarjamurhaajan etnisyyden vertailu

Viimeisenä hypoteesina testaan hypoteesia H5 "Uhrin ja sarjamurhaajan etnisyys on todennäköisimmin sama". Hypoteesin testaamiseen käytän ristiintaulukointia.

Taulukko 5. Tyypillisen uhrin ja sarjamurhaajan etnisyyden vertailu ristiintaulukoinnilla

			Sarjamurhaajan etnisyys				Yhteensä
			Valkoihoisen	Tummaihoisen	Latinalaisamerikkalainen	Amerikan alkuperäisasukas	
Tyypillisen uhrin etnisyys	Valkoihoisen	n	37	6	3	1	47
		%	72,5%	6,6%	16,7%	100,0%	29,2%
	Tummaihoisen	n	1	35	0	0	36
		%	2,0%	38,5%	0,0%	0,0%	22,4%
	Latinalaisamerikkalainen	n	1	2	5	0	8
		%	2,0%	2,2%	27,8%	0,0%	5,0%
	Aasialainen	n	1	0	0	0	1
		%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
	Useita etnisyyksiä	n	11	48	10	0	69
		%	21,6%	52,7%	55,6%	0,0%	42,9%
Yhteensä		n	51	91	18	1	161
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ristiintaulukoinnista on nähtävillä keltaisella, että valkoihoisten sarjamurhaajien uhriksi päätyi eniten valkoihoisia (72,5 %). Kuitenkin tummaihoisten sarjamurhaajien uhreiksi päätyi eniten muita ja useita etnisyyksiä (52,7 %), kuten myös latinalaisamerikkalaisten sarjamurhaajien uhreiksi (55,6 %). Yksittäisistä etnisyyksistä tummaihoisten sarjamurhaajien uhreiksi päätyi huomattavasti eniten tummaihoisia (38,5 %) ja latinalaisamerikkalaisten sarjamurhaajien uhreiksi päätyi eniten latinalaisamerikkalaisia (27,8 %). Ristiintaulukoinnin tilastollista merkittä-

vyttä tarkastellaan kaksisuuntaisella Khiin neliö -testillä. Nollahypoteesinani on, että muuttujilla, eli uhrin ja sarjamurhaajan etnisyydellä ei ole merkittävää yhteyttä, eivätkä ne ole riippuvaisia toisistaan. Vastahypoteesinani on, että niillä on merkittävä yhteys ja muuttujat ovat riippuvaisia toisistaan. (Ks. Heikkilä 2017, 182.)

Taulukko 6. Khiin neliö -testi

	Value	Vapausasteluku	p-arvo
Pearsonin Khiin neliö	107,699 ^a	12	,000
Uskottavuusosamäärä	106,114	12	,000
N	161		

a. 12 solun (60,0 %) odotettu frekvenssi on alle 5. Pienin odotettu frekvenssi on ,01.

Jotta Khiin neliö -testin käytön edellytykset täyttyvät, on tarkasteltava odotettuja frekvenssejä. Odotetuista frekvensseistä enintään 20 % saa olla pienempiä kuin 5 ja jokaisen niistä on oltava suurempia kuin 1 (Heikkilä 2017, 202). Taulukosta 6 on nähtävissä, että edellytyksistä ensimmäinen ei täyty, sillä 60 % odotetuista frekvensseistä on alle 5. Jotta voidaan välttyä virheellisten johtopäätösten tekemiseltä, alkuperäisiä luokkia on yhdisteltävä. Tässä tapauksessa yhdistin sarjamurhaajien etnisyyksien luokat *latinalaisamerikkalaiset* sekä *amerikan alkuperäisasukkaat* uudeksi luokaksi, jonka nimesin *muiksi etnisyyksiksi*. Yhdistin myös sarjamurhaajien tyyppillisen uhrin etnisyyksien luokat *latinalaisamerikkalainen*, *aasialainen* sekä *useita etnisyyksiä* uudeksi luokaksi, jonka nimesin *muiksi ja useiksi etnisyyksiksi*.

Taulukko 7. Khiin neliö -testi yhdistetyillä luokilla

	Arvo	Vapausasteluku	p-arvo
Pearsonin Khiin neliö	83,472 ^a	4	,000
Uskottavuusosamäärä	90,533	4	,000
n	161		

a. 1 solun (11,1%) odotettu frekvenssi on alle 5. Pienin odotettu frekvenssi on 4,25.

Kun tarkastelee taulukkoa 7, on huomattavissa Khiin neliön -testin odotusten täyttyvän, sillä 11,1 % odotetuista frekvensseistä on alle 5, sekä pienin odotettu frekvenssi on 4,25.

Merkitsevyytason eli taulukossa keltaisella korostetun p-arvon ollessa pienempi kuin 0,05 ja jopa pienempi kuin 0,001 voidaan todeta tulosten olevan tilastollisesti merkitseviä (Heikkilä

2017, 186). Tällöin nollahypoteesi kumotaan ja vastahypoteesi astuu voimaan. Eli voidaan todeta, että muuttujien välillä on yhteys. Luokkien yhdistelyn jälkeen prosenttiosuudet muuttivat ristiintaulukoinnissa, jolloin valkoihoisten sarjamurhaajien uhriksi päätyi 72,5 % valkoihoisia, tummaihoisten sarjamurhaajien uhreiksi päätyi 54,9 % muita ja useita etnisyyksiä ja muiden etnisyyksien sarjamurhaajien uhreiksi päätyi 78,9 % muita ja useita etnisyyksiä. Tämä ei kuitenkaan vaikuta tulokseen siitä, mitä etnisyyksiä päätyi eniten minkäkin etnisyyden murhan uhriksi.

Taulukko 8. Uudelleenluokiteltu tyypillisen uhrin ja sarjamurhaajan etnisyyden vertailu ristiintaulukoinnilla.

			Sarjamurhaajan etnisyys			Yhteensä
			Valkoihoinen	Tummaihoisen	Muut etnisyydet	
Tyypillisen uhrin etnisyys	Valkoihoinen	n	37	6	4	47
		%	72,5%	6,6%	21,1%	29,2%
	Tummaihoisen	n	1	35	0	36
		%	2,0%	38,5%	0,0%	22,4%
	Muut ja useita etnisyyksiä	n	13	50	15	78
		%	25,5%	54,9%	78,9%	48,4%
Yhteensä		n	51	91	19	161
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

5 Johtopäätökset

Tekemieni tilastollisten tarkastelujen pohjalta voidaan todeta, että tyypillinen uhri 2000-luvun Yhdysvalloissa on valkoihoinen aikuinen mies, joka on joutunut samaa etnisyyttä olevan sarjamurhaajan uhriksi kadulla kulkijan asemassa. Tämä ei vastaa täysin hypoteesejani, joissa esitin lähdekirjallisuuden perusteella tyypillisen uhrin olevan valkoihoinen aikuinen nainen, joka on heikossa yhteiskunnallisessa asemassa, ja joutunut samaa etnisyyttä olevan sarjamurhaajan uhriksi.

5.1 Pohdinta

Tutkimuksessani selvisi, tyypillisen uhrin sukupuolen olevan mies naisen sijaan (Kuvio 1, taulukko 2. Tämä on mielenkiintoinen tulos, sillä lähdekirjallisuuden mukaan uhri mielletään tyypillisesti naiseksi. Mielenkiintoiseksi tämän tuloksen tekee myös se, että naiset kuvataan uhreina usein eri medioissa rikossarjoista kirjallisuuteen. Olisikin syytä tutkia lisää, mistä miesten suurempi määrä sarjamurhaajien uhreina johtuu ja onko kyseessä vain Yhdysvaltoja koskeva

ilmiö. Onko miehet helpommin saatavilla sarjamurhaajien uhreiksi esimerkiksi baarista kotiin tullessaan? Naiset ovat oppineet erilaisia keinoja välttää kotiin pimeällä tullessaan miehiä, jotka ovat naisia todennäköisimmin sarjamurhaajia, jolloin miehet voivat olla helpompia ja pahaa-aavistamattomampia uhreja, sillä he eivät koe vastaantulevia miehiä niin suurena uhkana (ks Sheard 2011). Toisen suurimman kategorian ollessa juuri kadulla kulkijat, uhrin saatavilla olo (availability) ja pahaa-aavistamattomuus voisi puoltaa sitä, miksi miehet päätyvät naisia useammin sarjamurhaajien uhreiksi 2000-luvun Yhdysvalloissa (ks. Forsyth 2015, 867). On myös pohdittava voisiko miesten suuri määrä uhreissa johtua virheistä lähdeaineistossa.

Hale ja Bolin (1998) toivat artikkelissaan esille huomion siitä, että sarjamurhaajille entuudestaan tuntemattomien uhrien määrä on nousussa. Voisikin siis olettaa, että 2000-luvulla toimineet sarjamurhaajat suosivat enemmän tuntemattomia uhreja, jolloin uhrin yhteiskunnallisella asemalla ei ole mitään väliä. On myös mahdollista, että kapitalismin ja urbanisaation jatkuva nousu on mahdollistanut tämän tuntemattomien uhrien helpomman saatavuuden yksinkertaisesti sillä, että ihmisiä on enemmän (Haggerty & Ellerbrok 2011, 6). Holmesin ja DeBurgerin typologia on saanut kritiikkiä siitä, että sen luotettavuutta ja pätevyyttä ei ole testattu riittävästi empiirisesti, mikä lisäksi luokittelussa saattaa olla epäselvyyttä tyyppien tarkoista määrittelmistä ja siitä, millä perusteilla sarjamurhaajat luokitellaan vain yhteen tyyppiin (Canter & Wentink 2004).

Vasta kolmantena on hypoteesini esittämä kadun väki, eli heikossa yhteiskunnallisessa asemassa olevat. Voisiko tästä päätellä, että uhrin saatavilla olemisella on enemmän vaikutusta uhrin valitsemiseen ja yhteiskunnallinen asema on toissijainen? On pohdittava myös sitä, missä tilanteessa kadulla kulkijat ovat joutuneet sarjamurhaajan uhriksi – esimerkiksi yöaikaan baarista tulevat ihmiset, eivät ole valppaimmillaan tai tietoisia henkilökohtaisesta haavoittuvuudestaan. Voikin olla, että sarjamurhaajat ovat toimineet yöaikaan ja valinneet haavoittuvassa asemassa olevan henkilön uhrikseen. (Holmes & DeBurger 1998, 15.)

Vaikka taulukosta 3 on nähtävissä uhrin tyypillisen ikäluokan olevan aikuinen, on kuitenkin otettava huomioon ikäluokkien suuruudet niiden sisäisten uhrien lukumäärää arvioitaessa. Ikäluokkien tarkka määrittely aineiston varassa on erittäin haastavaa, sillä metadata ei anna ollenkaan tarkennusta ikäluokkien rajoihin. Ainoastaan uhrien tarkoista i'istä löytyy hieman

osviittaa siihen, mihin ikinä eri ikäluokat rajoittuvat. Kuitenkaan tarkkoja ikä ei löydy jokaisesta uhrista, eikä niiden merkintätavatkaan ole täysin yksiselitteisiä. Aineistossa tarkoissa i'issä on nähtävillä esimerkiksi merkintä 0.25, josta ei voi olla selvä onko se näppäilyvirhe vai tapa osoittaa uhrin olevan kolmen kuukauden ikäinen. Jos näin on, aineisto osoittaa ristiriitaisuuksia merkintätapoihin, sillä toisessa solussa alle 1-vuotiaan uhrin ikä oli osoitettu merkinnällä <1. Nämä epäluotettavat ja epätarkat tiedot antavat kuitenkin ymmärtää, että lapsen määrittely kuuluu alle 13-vuotiaat, teini-ikäiset uhrin ovat iältään 14–17-vuotiaita, aikuisiksi määritellään 18–56-vuotiaat ja vanhuksiksi 57-vuotiaasta ylöspäin. Primary victim age (ensisijainen uhrien ikäryhmä) -kategoria kertoo minkä ikäisiä uhreja tyypillisimmin murhaaja on tappanut. Aineisto ei kuitenkaan tarjoa tietoa, millä perusteella uhrin ovat luokiteltu yhden ikäryhmän sijasta useita -ryhmään. Uhrien tarkat iät -sarake ei tarjoa tähän myöskään tarkennusta, sillä yhdessä solussa iät 15,20,29 menevät ryhmään useita, mutta toisessa solussa iät 17,18,21 menevät kategoriaan aikuiset. Aiemman selvitykseni mukaan näissä molemmissa soluissa on sama tilanne, eli yksi teiniuhri ja kaksi aikuisuhria. Vaikka aikuiset -kategoriasa on eniten uhreja, on otettava huomioon, että se on luokista kaikkein suurin. Tämän lisäksi lähdekirjallisuuden mukaan uhri on todennäköisimmin nuori aikuinen, eikä aineisto anna mahdollisuutta määrittellä aikuisia pienempiin kategorioihin.

5.2 Tutkielman haasteet

Aineiston laatu on keskeinen tekijä tutkimuksen luotettavuuden ja tulosten tulkinnan kannalta. Serial Killer Database -tietokannasta kerätyt tiedot ovat peräisin eri aikakausilta ja todennäköisesti myös eri lähteistä ja useilta kirjoittajilta, mikä aiheuttaa epätarkkuuksia ja puutteellisuksia tiedoissa. Tietokannasta oli havaittavissa myös ristiriitaisuuksia tiedon esittämistavassa, mikä viittaa useaan kirjoittajaan. Lisäksi, vaikka rajasin aineiston koskemaan vain 2000-luvulla Yhdysvalloissa toimineita sarjamurhaajia, tiedot saattoivat silti olla puutteellisia tai virheellisiä, mikä vaikuttaa saamani tulosten luotettavuuteen.

Aineiston rajaaminen ja luokittelu saattoi aiheuttaa tulkinnanvaraisuutta ja epävarmuutta tulosten pätevydestä. Esimerkiksi, uhrien luokittelu ja etnisten ryhmien määrittely saattoivat olla epäselviä ja vaikeita toteuttaa yhdenmukaisesti. Missään ei ole selitetty esimerkiksi sitä, millä perusteella sarjamurhaajat päätyivät "useat" kategorioihin. Tämä vaikuttaa tulosten vertailukelpoisuuteen ja yleistettävyyteen.

Aineiston laatutason epäyhtenäisyydestä voi päätellä, että sen täyttämisestä ovat vastanneet useat henkilöt eri aikoina, mistä syystä virheitä on havaittavissa. Tämä herättää kysymyksen tutkimuksen luotettavuudesta, kun lähteenä käytetyn aineiston selkeys ja johdonmukaisuus vaihtelevat.

Tutkielma kaipaa itsessään vielä jatkoanalyysiä sen luotettavuuden takaamiseksi. Jatkoanalyysinä kaikki esittämäni hypoteesit voitaisiin testata tilastollisesti, esimerkiksi suhteellisten osuuksien z-testillä. Tällä tavoin voidaan arvioida, onko perusjoukon pohjalta tehty johtopäätös virheellinen (Heikkilä 2017, 181). Jatkotutkimuskohteena olisi hyvä myös tutkia syitä sille, miksi tyypillinen uhri olikin mies naisen sijaan, sekä miksi juuri kadulla kulkijat valikoituivat uhreiksi.

5.3 Yhteenveto

Tässä tutkimuksessa keskityin selvittämään, minkälaiset henkilöt päätyvät sarjamurhaajien uhreiksi ja mitkä yhteiskunnalliset tekijät voivat selittää tätä 2000-luvun Yhdysvalloissa. Hypoteesieni tilastollisen tarkastelun avulla sain selville tyypillisen uhrin sukupuolen, iän, uhrityyppin, etnisyyden ja etnisyyden suhteessa sarjamurhaajan etnisyyteen. Vaikka jokaista hypoteesia ei testattu tilastollisin menetelmin, tutkielma tarjoaa silti uutta tietoa sarjamurhaajien uhreista 2000-luvun Yhdysvalloissa ja pyrkii ymmärtämään paremmin niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat uhrien valintaan.

Lähteet

Bonn, Scott (2014) *Why We Love Serial Killers: The Curious Appeal of the World's Most Savage Killers*. The United States: Skyhorse Publishing.

Canter, David V., & Wentink, Natalia (2004) An Empirical Test of Holmes and Holmes's Serial Murder Typology. *Criminal Justice and Behavior*, 31:4, 489–515.

Florida Gulf Coast University (2019) Serial Killer Database <https://www.fgcu.edu/skdb/>. Viitattu 5.9.2023.

Forsyth, Craig J. (2015) Posing: The Sociological Routine of a Serial Killer. *American journal of criminal justice* 40:4, 861–875.

Haggerty, Kevin & Ellerbrok, Ariane (2011) The Social Study of Serial Killers: Kevin Haggerty and Ariane Ellerbrok Examine the Cultural and Historical Context of Serial Killing. *Criminal justice matters* 86:1, 6–7.

Hale, Robert & Bolin, Andrew (1998) *The Female Serial Killer*. Teoksessa Ronald M. Holmes & Stephen T. Holmes (toim.) *Contemporary Perspectives on Serial Murder*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 33–58.

Heikkilä, Tarja (2017) *Tilastollinen tutkimus*. Helsinki: Edita Publishing.

Holmes, Andy (2022) When Victims Look like Criminals: Rehumanizing Victim Representation in Serial Killer Cases. *Journal of Canadian Studies* 56:3, 437–467.

Holmes, Ronald M. & Holmes, Stephen T. (toim.) (1998) *Contemporary Perspectives on Serial Murder*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

Holmes, Ronald M. & Holmes, Stephen. T. (2012) *Fatal violence: Case studies and analysis of emerging forms*. Boca Raton: CRC Press.

Holmes, Ronald M. & DeBurger, James E. (1998) *Profiles in Terror: The Serial Murderer*. Teoksessa Ronald M. Holmes & Stephen T. Holmes (toim.) *Contemporary Perspectives on Serial Murder*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 5–16.

Kotimaisten kielten keskus (2024) *Kielitoimiston sanakirja*. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/uhri>. Viitattu 26.4.2024.

Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja (N.d.) *Tutkimusprosessi*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/tutkimus/prosessi.html> Viitattu 22.1.2024.

Levin, Jack & Fox, James Alan (2008) *Normalcy in Behavioral Characteristics of the Sadistic Serial Killer*. Teoksessa Richard N. Kocsis (toim.) *Serial Murder and the Psychology of Violent Crimes*. Totowa, NJ: Humana Press, 3–14.

Miller, Laurence (2014) *Serial Killers: I. Subtypes, Patterns, and Motives*. *Aggression and violent behavior* 19:1, 1–11.

Pakhmou, Serge-Moses (2004) *Serial Killers: Offender's Relationship to the Victim and Selected Demographics*. *International Journal of Police Science & Management* 6:4, 219–233.

Schmid, David (2005) *Natural born celebrities: serial killers in American culture*. Chicago: University of Chicago Press.

Sheard, Laura (2011) "Anything Could Have Happened": Women, the Night-time Economy, Alcohol and Drink Spiking. *Sociology* 45:4, 619–633.

Stone, Michael H. (2001) *Serial sexual homicide: Biological, psychological, and sociological aspects*. *Journal of personality disorders* 15:1, 1–18.

Wiest, Julie B. (2011) *Creating cultural monsters: serial murder in America*. Boca Raton: CRC Press.